LOTAZILLA
14
EGUBENA

BILBAO 1933

Euzkadi

ARPIDE-SANEURRIJA
Bilbao'kua... ... 6,00 Irko. Irullez
Bilbao'atazkua 7,50 " "
Idazki-Itunmena 62,00 " urtez
Atzarrijetakuak 100,00 " "

BELDAYEN ITUNDUBA

XXI urtia || Idazkolea ta Banakolea: Correo, 17, 1.° || 234 Idazkutxa || 17.810 Urrutizkiña || 6.558 zenbakija

Egunekua

Euzkel-ixenak

Derio'ko Petralanda'tař Gergori ta Agiře'tař Dorote senař-emaste abeřtzale zintzuak euren sendijan amařgařen zenbakija egiten daben alabatxu jayopařija ugutzau dabe, ta ugutzan, Miren Sořne Garbi euzkel-ixen begikuak ezaři dautsez.

Jayopařitxu au besuetan ařtu dabenak, Mauraza'tař Toribi ta Maurazař'tař Miren ixan dira.

Zorijonak gustijoi. Batez be, baña, amař seme-alaba euzkel-ixendunen guraso abeřtzale-abeřtzalioi.

Ija amaitu da

Ludijon gauza gustijak dauke euren amaya. Eta lengo egunian abeři bako gixa-talde bidekatubak sořtu eben matxiñadiak be, bere amaya lasteř ixango dau.

Asikeran erakutsi eben adoria ta indařa, azken-aldeko izpařak diñoskubenez, eurekandik uřindubaz duazala dirudije, ba.

Ořei abeři bako gixoztioi, nora elduko daneko zuzenbide barik bide ezaungiak ziař ibilten asten dan bidazti gaxuari jazoten yakena jazo yake; nora eldu biař diran eztakijela, bidekatuta lekaruak-ziař galduta geratzia.

Ixontzija kai segurura elduko ba-da, zuzendari trebia eruatzale ixan biař yako. Eldu biař dan kayera nundik juaten dan eztakijan zuzendarija zuzentzale ba-darua, ba, ezta eldu gura leuken kayeraño elduko, itxaso zabal-ziař bidekatuta bertako itxas-ařañen janari biguřtuta geratu baño.

Abeři bako gixa-talde zentzunge ořeikin jazo dana be orixe ixan da: zuzendari txařen jařai matxiñadan urten diralako, bide erdijetan bidekatuta geratzia.

卐 卐 卐

Gixona, gixařtian bixiko ba-da, abeřija biařekua dau. Eta zenbat eta abeřija batuagua dan, bertako biztanliak ezagunaguak ixango dira.

Abeřijari, nik, sendi aundija esaten dautsat. Eta etxeko sendijari, sendi txikija.

Abeřija, mate dot. Etxeko sendija, baña, mate be mate.

¿Zegatik ete-da, ba, sendi aundijarentzat baño txikijarentzako matasun geyago ixate au?

Nire ustez, sendi txikija, aundija baño obetuago ezagutzen dalako. Gauza bat mate ixateko, lenengo ezagutu egin biař dala esaten da, ba.

Eta etxeko sendija, abeři osokua baño, obeto ezagututen da.

Ořa, oř, ba, argi-argi esanda sendi txikijaganako sořtuten dan matasunaren zergatija.

卐 卐 卐

Sendija ugaritxubagua ixanda be, guraso batzuben jatořikua danian, ondo ezagututen da, ta ondo alkař atu be.

Eta sendiko notiñak euren gurasuen elia ikasi ta euren ařteko ařtu-emonetan matasunez erabilten dabenian, bařiz, obeto ta obeto.

Gixařtian uařtuten dogun oraingo alkař-atu ezin au be, sendijak zatitutetik gixařteratu dan atu-eziña da.

Euzkadi, esaterako, España ta France'gaz nastau barik, euzko-sendi txikijan gauř-ařte bixi ixan ba'litz, euzko-anayok gauř atuten garan baño obeto atuko gintzazan.

Beraz, Euzkadi'ri, España ta France abeři aundijen ixenagaz abeři aundijen janzkiz txorimalotuta ludijaren auřiak ageřtutiak, zoritxařa baño besterik eztautsa ekaři.

Euzkadi, zorijontsuba, bere etxe-bařuban bixi zanian ixan zan, bere gurasuen elian etxeko sendijan uleřtuten zanian.

Ostera be Euzkadi', lenago ixan eban zorijonagaz jaubetutia gura ba-dau, atzeřiko estuntzaetatik azkatu egin biařko da, euzko-sendi txikiratuta etxeko matasunian gentzazko zorijona ixan dagijantzat.

卐 卐 卐

Txindi anuř bat irabaztiak poztuta, euren bulařeko seme edo alabearen kaltez, uriko umiak eristen yaken umiei bulařa emon eta azten dabezan emakuma bat baño geyago ezagutu ixan doguz. Eta saspi urterařtian etxeko sendijan alikatuta gero, atzera uriko kutxara eruatiari tamal eretxiřa eurentzat ařtu ixan dabezenak be, ez gitxi.

Eta enparauko benetako seme-alabeak azi ixan ebezan ugatzagaz azitako uriko umiak, azi daun emakumiari, "ama" detuten dautsa. Aren senařari, bařiz, "ata". Eta enparauko umiei, anaya-ařebeak.

Etxeko umien abixena, baña, Mendiola edo Soloeta ixan oi-da. Urikuarena, ostera, "Bilbao".

Eta ona emen guraso batzuben sendikotzat geban uriko seme edo alaba a, Mendiola-sendikua eztana ikusita, ta Soloeta-sendikua eztana be. Uriko umiaren abixena "Bilbao" dala ikusi dogu, ba, ta ez anayatzat ařtzen dauzanak lez, Mendiola ta abař.

Euzkadi'gaz jazoten dana, be, orixe da. Euzkadi, España ta France'ren semetzat esten dabe. Baña abixena ikusten dautsenian, España'ren semia, Euzkadi, ixatia gura baleu be elitzakela ixango argi ikusten dana da, ta France'rena ixan ezin leikena be bai.

卐 卐 卐

Uriko umiak etxekuen kaltez azten dabezen gurasuen auřka gagoz... Eurenak eztiran abeři txikijakaz indař-bidez jaubetuten diran abeři aundijen auřka, bata abeři gustijen mugařijak deuseztuta mugaři bako sendijen eta abendaen ondamendija ixango litzaken abeři bako matxinlarijak gura daben zer... ořen auřka be.

Beraz Euzkadi'n abeřijak deuseztuten datořen azi deunge ořek eztau indařik ařtuko, azi txař ori sustařetik atara ta solo egaleko eřeten sakonera jauřtiko dogun lugiñak, geu euzko-lugin jeltzaliok ixango gara-ta.

URIBITAŘTE'TAŘ IBON.

GALDAKANO'TIK

BATZOKI BAŘI BAT.—Gumuziotařak zintzo asi dira Batzoki baři bat geřtetan, auxune ořetan, Ořetarako igazi dan igande ebeřdijan batzařtu ziran, auzune aretako abeřtzaliak, eta batzař aretan lasteř Batzokija zabalduteko erabagija ařtu eben.

Ořetarako batzořde bat autu eben, eta arazo au arixen eskubetan itxi.

EUZKEL-IXENA.—Igazi dan egun baten Usansolo'ko Andeř Deuna'ren txadonan mendigoxale mořosko bařitxu bat ugutzau eben.

Jayopařitxu au, Unamuntzaga'tař Joseba abeřtzale zintzuaren seme jayopařitxuba ixan zan, eta ixentzat, Pantzeska Jabier euzkel-ixen begikuak ezaři eutsezan. Zorijonak.

GURDIBILAK ZAPALDUTA.—Igazi dan egubaztenian "Plazakoetxe" txaidian gurdibil batek zapalduta Uriařte'tař Miren anderea zauritu egin zan.

Gero, bařiz, zaurijetatik osatuteko, Bilbao'ko Salabeřia osalarijaren gexo-etxera eruan eben.

BASAKIÑA.

1.934'gko. Egutegi Bizkaitarra

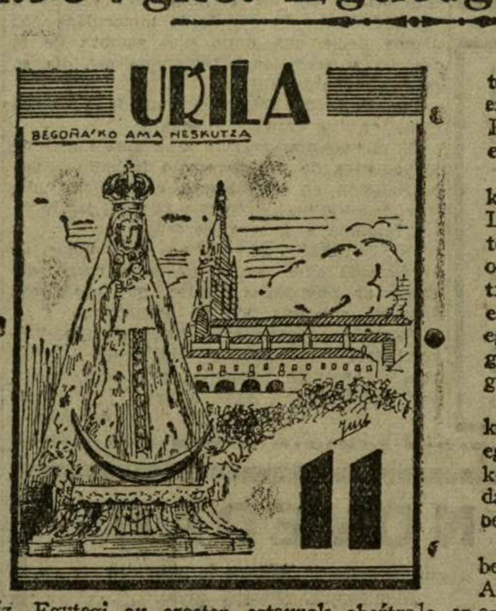

Zorijonez erosten dira geure egutegijok, baña oindiño biař dan eran eztira zabaldu eřitxu ta basetxietara. Euzko-sendi bakařik eztedila ixan egutegi euzkotařa-barik.

"Baña euzkerazkua ezin ulertu daikegu" norbaitek erantzungo dausku. Lotsa gitxi dauko ori diñuanak, batez-be abeřtzalia bada. Geure ele onetan idatzita dagozanak baño elitxakez erakuři biař. Eta euzkeraz eztakijenak eurek, be, euzkerazko egutegijak erosi biař dabez olantxe geure izkuntzari zoř yakon itxala gordeko dautselako.

"Egutegi Bizkatařa" ikusi-ostian kolkorako diñogu: Auxe ba-dala egutegi txukuna geure etxietan eskeirik eukiteko. Zelako "santubak" daukaz gero. ¡Eta ipuñetan burdi pete!

Ia, ba, euzkotařa erosi egixu. Gaur berton erosi gero, bijarko itxi-barik. Alpeřkerijak eraginda askotxu gagoz oiz. Egutegi au erosten eztaunak abeřtzale ez-eze abeřtzale-erdi be ezta. Eřderazkua erosten dauña, bařiz abeřijaren aueyo andija.

Euzkotar umien aldez

"Zeure abeřian ere ¿ez aldituzu alde batera utzi beař ain maite dituzun gezuř eta itz atzipegařiak?"—Homero. Odisea.

¿Nor da nik azkenengo idaztian esan nuana ontzat ařtuko leukiana?

Iñor ere ez.

Danok esango dezute ori gaizki daguala, ořelakorik eztala egin beař, ezin leikian gauza dala ori. Neuk ere orixe bera diot, ori egitia gaizki baño gaizkiago daguala.

Andalucia'n ori egitia gaizki bilatzen det, baña ori berori egiten digute gure ikastoletan, eta Andalucia'n gaizki ba'dago, emen ere gaizki daguala esan beař berdin-berdin.

Ara, gauř bertan asiko ba'giñake Euzkadi'ko ikastoletan asteřketak egiten, ikusiko genduke askeneko maletako umiak, neska ta mutilak zein edeřki jakingo lituzkien eřomatařen eta kartagotař'en gudak.

Ipařaldeko basatiak berautz etoři ta España'n gelditu ziraneko gora-berak.

Mahoma'tařen sortzireun uřteko guda ketak.

Castilla lurřaldea nola sortu zan.

Fernan Gonzalez'ek eta Cid Campeador'ek egindako gauza ikaragařiak, egiazko eta gezuřezkoak.

Lara'tař saspi anayen edestia.

Granada artzia.

Americaren bilakundia. Eta onuntzagoko Otumba, Pavia ta Lepanto'ko aundikeriak. Eta ařezkoroko Bailen, Talavera, Chiclana, Albuera, Arapiles eta abař, eta abař.

¿Ezetz jakin iñortxok euzkotařak diranik? ¿Ezetz jakin iñortxok euzkotařak abenda bakař bat geranik? ¿Ezetz jakin Colon baño lenagotik America'ko uretara baliak ařapatzera euzkotařak juaten zirianik?

¡Ezetz jakin gure euzkera, eřdera ta eřderaren ama baño zařagoa danik?

¿Ezetz jakin Gernika'ko Jauregia gure Lege-Etxia zanik Cordoba'ko Mezquita ta Granada'ko Alhambra ta Generalife zer diran ondo jaki nařen?

Eta ume oyek gure gauzetzaz zerbait ba'dakite berdin zait, ez dute ikastolan ikasia, batzařetan, mitiñetan eta izpařingietan ikasia baizik.

卐 卐 卐

Ez det nik esan nai euzkotař umiak Castilla'ko ta España'ko gauzarik jakin beař ez dutenik. Ořelakorik ez.

Umeak, bere sorteřitik at diran gauzak jakitea ongi datořkio.

Nik neure ikastolan, neu ibili naizan lurřalde gustietako postalak daukazkit umiai erakusteko, ta nere ikastolako umiak ondo ikusita dauzkate New York'eko etxe garayak, eta Parkian dauden abere ikuskařiak.

Berdin Mexico'ko su-mendi eta beste gauzak, baita La Habana, ta Barcelona, Valencia, Sevilla ta beste ořelako urietan diran gauza ikuskařiak ere, baseřiko umetxo batzuek diran ařen lurřalde ta uri oyetako gauzak ondo ikusita dituzte irudietan beintzat.

Lengo egun batean eskuratu zitzaidan Budapest'eko bat eta arin eraman nuan ikastolara umiai erakusteko.

Ez nago ba ni umiai España'ko gauzak eta España'ko edestia erakustiaren auřka, gauza oyek erakustia ondo bilatzen detalako, baita ere España'tik at gizaldeak egin dituan beste gauza on eta jakingařiak, ludia España'n ez asi eta amaitu ez da egiten da.

Nik esan nai detana bakař bakařik auxe da: Gure umiak euzkotařak dirala eta euzkotař umiai erakutsi beař zayola.

a) Bere abendaren lutelestia.
b) Bere abendaren edestia.
c) Bere abendaren antziñako uritasuna.
ch) Bere abendaren elia edo izkuntza.
d) Bere abendaren eresi edo musica.
e) Bere abendaren oleřki edo poesía zařa eta beřia.
f) Bere abendaren, etxeak egiteko era edo arquitectura.
g) Bere abendaren kirolak.
h) Bere abendaren Lagi-zařak; eta
i) Bere Abendaren eři-izate edo dem ocracia egi eta benetakoa.

Onetan ez dago politikarik, au ez da politika, Gure abenda ta gure elia edo izkuntza ez dira politikak asmatu edo sortutako gauzak. Ludijan politika sořtu baño aneika urtez zařagoak dira.

Eta erakutsi abek euzkotař umiai ema an beař zaizkiote lenengoz: Berez soř zaizkiotelako.

Bigařenez: Ume-izti edo Pedagogia'k auxe agintzen dualako.

Eta irugařenez: Gure umiak euzkotařak izanik, abenda gabeko eta edesti gabeko sasi-eřikumeak bezela anarkistak izaterik nai ez degulako.

ARITOKIETA.

ASTOA BERBAZ

Katherine Tynan

Astotxoa nazala? Ori-ondo!
Astotxoa naz, baña Kisto'rena!
Kisto, Bera jayo orduko, lepoan,
mendien zeař, eroan nebana;
ta arako Abař Igande goizean,
laidoz amaitzeko oyuz asi zana,
bere Nekaldi mingotz-mingotzera
eroan nengian aukera ebana.

卐 卐 卐

Astotxoa naz, bai! Ta Kisto'ren Amaren
otseña nintzanez,
Amatxo edeř aura, Kisto'z seindun zala,
udabaři batez,
lepoan ařturik arduraz neroyan,
itzirik Nazareth,
ikustera bere lengusina maite
Andera Elisabeth.

Latza zan bidea. Ta ni ba-niñoan,
gaisotxo au, erbal,
mendi piken gora, alagařen bera,
ařo ta ibař zeař,
zerutař zamea botako ete neban
bildurařen-ozta.
"Jaungoiko maitea"—egiten neban ni—
nekez ta arnas-oska—
"zeru-lurřak baizen baliotsua dan
zama ařigaři au,
"zertako emon niri? Asto txikitxo bat
zergaitik aukerau
"zeruaren pisu astuna eruteko?
Emon Zeuk indařa,
"ene Jaunen-Jauna; geriza bidean
zeure asto txikařa!"

Joranez beterik bařiztauten neban
neure adorea,
ta baratz-baratxe, katu-oinkadaka
nengian bidea,
zerutař zamea botako ete neban
bildurřaren ozta,
ari txingořezko bide latzen zeař,
nekez ta arnas-oska.

Ala eroan neban gure Andra Miren,
itzirik Nazareth
ikus-ařtegino bere lengusina
Andera Elisabeth.

卐 卐 卐

Baita Umea jayo zan gau atan be,
bizkařean neroyan neuk bidez-bide
Miren Seinduna,
ta alboan gendun Joseba Deuna
etxerik-etxe
jayoko zanentzat ateřpe eske;
baña emon ez nai:
erantzun zitalak, ostera, bai,
ta kalean geldi beař deslai.

Belauniko anai idiaren aldean,
Egiazko Jayotzea ikusi neban
oi! nik, gau atan.
Zori obarik ezin ekidan
gertatu niri!
A zan gauzearen maitagaři
ta ařigařia!
Ta il barik ikus al izatia.
ezerezok, aren gauza andia...!

Ume ozperatxoak dar-dar egian
otzez, gaisoak, estramina ganian
bilois etzanda,
gain-soñaz besterik ez eban-da
berogařirik,
Ama Maiteak, a estaltzekorik.
ta alan beařez,
idi-astook arnasa eginez
berotu genduan aleginez.

卐 卐 卐

Geldoa nazala-ta, nabe makilatzen,
txařto jaten emonda, biraoz gortutzen,
Alan-da-guzti bere, lepoan daukat nik
Kisto'ren Gurutzea Berak ezaririk.
Dedu au nigan dala, zer daust, beraz, niri
laidoz eta makilaz iraindu ařen ni?

Josu-Kisto lepoan nebalako eroan,
Bere Gurutz-Ikuřaz saristau ninduan:
begiratu, ostian, ez dan egi utsa
besaburu nařuan dodala Gurutza...?
Kistař maitea, beraz, ni makilautean,
gomutau Gurutzeaz, baretu zaitean!

GAŘO'TAR BERNARTA M.
ingelanderatik atondurikoa.

Izpar urtenenak

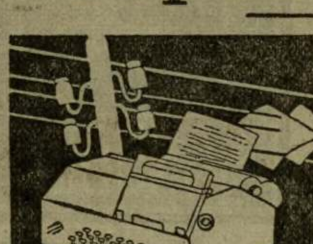

Joskilien jayak.-Aldundijaren txindi-eza.-Matxinada-zarateak.-Auzijak.-Gipuzkoa'ko izparrak.-España'ko aldun-batzarrak.-Rico Avello'ren itzak.-Gaizkiñak.-Margolari baten erijotza

Bilbao'ko joskiliak aundikiro ospatu eben Luke deunaren eguna. Antzokijetan eta jolas-tokijetan dubarik sařtzen itxi eutsen. Erkoreka jaunak, be, oidalez lagundu dautse.

Bizkai'ko Aldundijak diru gitxitxu dauka. Lasteř ordaindu biař dauzanak ordainduteko eztauko lauzikodik, be. Ori dala-ta enprestitu bařija egingo dau. Amabots miloi biař diran ezkero, Auřezki-Kutxa'k eta Txindetxiak zabalduko dabez euren sakelak.

Ariz eta Basauri-aldian subaga batzuk jaři ebezan atzo. Euzko-Bultzijetako bidia apuřtu eben eta alditxu bateko gelditzia ixan eben bultzijak.

Ardenetxetako iru ugazabari ixuna edo multia jaři dautse Acosta Pan'ek ordu-ostian, be, zabalik euki ebezalako euren ardanetxiak.

Bilbao'ko endoriari domiña dotoriak bidaldu dautsoz Checoeslovaquia'ko eřkalpurubak. Luna Zurija'ren Mala'ko jaun ixentau dabe Erkoreka ori. Lateři aretako ordezkadi bat eldu yakon atzo domiñakaz.

Zabala-txaidia andijagotuteko ustez oidalako lur-atalak erosi dauz Bilbao'ko udalak. Atzo eroste ori amatu zan.

Arana"tař Basili abeřtzaliaren auřkako auzija atzo ixan zan. Epateteko aulkijan jezaři zan eta Aretxalde latarijak aldeztu eban. Epaliak urte bat eta ogeta bat egunerako espetxiag eskatuten eban. Uřengorako geratu zan.

Atzo zigořtau ebezan auzitetxian bost abertzale. Oyu edo zarata batzuk egin ebezalako lau ilebetarako espetxia bati eta bestiai ile birakua lepaldu dautse.

Galdamets'en atxilotu eben ogeta bi urteko Castaños gastia. Onegaz batera Miguel abixendun bat, be, espetxeratu dabe su-izkilubakaz alkaři zema-zemaka ibili ziralako.

Donostia'ko udalak eta Gipuzkoa'ko aldundijak beriala zabalduko dabez txindi-moltso batzuk urjulia ixan zanian ondatuta geratu ziran sendijen ařtian.

Gipuzkoa'ko Auřeski-Kutxa'rako asteřketeak egiten diñardube. Ogibide batzuk baño eztiran-ařen, larogeta amabi gaste auřkeztu dira asteřketera.

Gexotetxerako dirala-ta anei bi laurleko emon dautsoz endoriari Baizkartegi'tař Joseba Mirena'k. Txindi ori itxi eban Enteura andereak.

Casanueva jaunaren arduraplan batzařtu ziran Aldunen agirijak onařtu eta ezetsiko dabezanak. Leizaola jaunari iřaundu eutsen izpařkarijak March'en agirijatzaz zer eguan. Baña aldun ořen gardiz oindikařen ezta ezer erabaki March'en agirijatzaz.

España'ko Lan-Eřikoi-arazoen eřkaltseña dau Guerra del Río'k idazki bat bidaldu dautse bultzibidietako gustijai. Matxinada onetan euren tokijak itxi-barik zintzo gordе dabezenai sarijak emongo dautsez.

España'ko eřkaldařak batu ziran eta Maura jaunaren bitařtez erakusten emon dautsoe jauřbatzari euren laguntzea ixango daula. Maura'gan itxi eben zeregin gustijen ardurea.

Irurogei gixon atxilotu dabez Madrid'en ango gora-beratan nastuta ibili ziralako. Beingorako Epaikaritzeak zigořtauko dauz.

Sozialisten asterokua zan "Luz Roja" ezta geyako argitalduko, oraingo zigoř eta euale-auzijak galerazoten dautselako ezre irebaztia. Ori dala-ta ezta uřtengo txaidera.

"A B C" izpařingijak diñuanez Eřegetařak, Zařontzaliak, Lugintzaliak eta besteren batzuk alderdi bakařa egingo dabe aldun-batzařetan. Beraz, eun aldun inguru ixango dira.

Rico Avello'k esan dau... amatu da. Zaragoza'n ixan dir... batzuk, baña ořeik gora-bera... dago. Asturias'en atxilotu dab... piluak. Ařtzulo baten ainbat... tauts atrapau dabez.

Gijón'en aurkitu dabez 8... kartutxo, eta 80 su-ari neurki... kilu eta dunboskin be artapau...

Barcelona'ko espetxian zulo bat... espetxetubak eta batzuk ige... Gustiz 58 gaizkin aldendu dira... ogeta lau atzera atzilotu dabez.

Villagarcía urijan opořaldija... langila. U. G. T'kuak be alde... kijak zabaldu diran-ařen, ur... dago.

Orihuela'ko urijan subaga bat... andija egin eban eta Lekaidetxe... -ormak ařakaldu ziran. Gaizki... atxilotu oindiño.

"Le Petit Parisién" izpařingi... ki baten sosolistoen eta eskum... itz gogořak dira. España'ko eř... ka egin diran matxinadeak don...

Paraguay eta Bolivia-ařteko... eztauko amairik. Chaco deritx... dala ta eztala ainbat odol ixuri... livia'tařai kendu dautsez eu... amairu mila gudari.

España'ko izpařingi gustijak... getsiten dabe azkenengo matxin... ñegun gabean aldun-batzař ixan... baideatzaz, be, iñařdun dira. Prieto... ka dagoz geyenak.

Finlandia'ko gudari-ařtian... dala igaři dabe eřtzařak eta late... tarijak zigoř gořijak ezariko da...

Belgique'ko margolari endi-andi... le Wauters il da París'eko urija... domiñarik gorenguenak eukazan... laukijak saneuři itxeletan sal... Belgique'ko ikustekijetan dira ain...

Pitzelstaetten gazteluban atxilo... zan SaxeMeiningen bakaldun... egin dira eta Italia'ko lateřijan d... tler'tařen zabalgundia egin er... dungai ořek.

INGI BILDEGIA
Papeleria del Oria
MORAIZ'TAR JOSEBA MIRENA
Teléfono, 154. TOLOSA

El mejor jabón para
el lavado de la ropa.
Tiene abundante espuma
y mucha duración

"BILORE"
Zoñekoak garbitzeko
jaboi-rik onena.
Bitxa ugara dauka ta
iraupen aundiagoa.

EUZKELDUN TXAPEL OLA
Boinas Elósegui
TOLOSA

TXIKORO (ACHICORIA) BA...

Jesús Ostolaza
BERGARA
FABRICA DE INSIG...
DE ESMALTE...
AZALIRARRI...
IKURRIÑEN OLA...